

A Szent Kereszt ereklye

Az ezeréves lengyel-magyar történelem közös zarándokhelye a Szentkereszt-hegy, amely Lengyelország legősibb kegyhelye, (régi nevén) Lysa Gora. A Szent Kereszt-ereklyét őrző Swiety Krzyz kolostor egykori helyére a hívek egész Lengyelországból zarándokoltak a történelem során. Jan Dlugosz (1415-1480) híres középkori lengyel krónikás szerint Boleszláv 1006-ban alapította a Szent Keresztről nevezett bencés monostort, ahol a Szent Imre herceg által ajándékozott ereklyét őrzik.

„E szájhagyományban megőrzött alapítómonda végső soron egy középkori Szent Imre-legendára megy vissza, amely írott forrásokban, így Dlugos János műveiben, tehát a XV. században jelenik meg. Eszerint a magyar Imre herceg nagybátyjánál, Vitéz Boleszláv lengyel királynál időzik. Vadászni mennek, és egy szarvast követve, följutnak a Lysa Gora hegyére. A szarvas itt eltűnik, Imre azonban fölismeri, hogy álmában már járt ezen a helyen. Megkéri nagybátyját, Boleszlávot, hogy építsen itt kolostort. Imre a mellén hordozott kétágú keresztjét is odaadja neki. Ebben Krisztus keresztfájának egy darabkája van ezüstbe foglalva, amelyet atyja a görög császártól kapott ajándékba. A király Imre kérésére csakugyan monostort alapít a hegyen.”
(Bálint Sándor: Ünnepi Kalendárium 1977.)

„Dlugoss jól ismerte egyházmegyéjét, és külön is foglalkozott az ott fekvő Lysa Gora-i szentkereszt kolostorral. Ezzel kapcsolatban ír István fiának, Imrének nagybátyjánál, Vitéz Boleszlávnál tett látogatásáról. Leírja, hogy Imre elzarándokolt Szent Adalbert sírjához, majd felséges rokona meghívására vadászaton vett részt. Ekkor olyan romokra bukkant, amelyek még alkalmasnak látszottak, hogy csekély újjáépítéssel emberi szállássá alakítsák ki. Imre kérésére Boleszláv kolostort alapított itt a szentkereszt tiszteletére. Ugyanis Imre a felépülő kolostornak ajándékozta azt a kettős keresztet, amely az Úr keresztfájának nevezetes darabját őrizte ezüst foglalásban, s amelyet atyjának, István királynak a görög császár Konstantinápolyból nagy ajándékként küldött. Dlugoss leírja azt is, hogy ezt az ereklyét, melyet Imre apjától kapott, a mellén hordta. Tudjuk, hogy Dlugoss látta az ereklyét, alaposan megvizsgálta az eredetét igazoló feljegyzéssel együtt. Ennek tartalmát, amely a származását és az ajándékozást mondta el, részletesen rögzítette a maga számára.
(Dávid Katalin: A kereszt mint jel és ereklye Vigilia 2003/8. sz.)

Pray György S. J. (1723–1801): Dissertatio de Sancto Emerico Duce Hungariae című művében összegyűjtött Szent Imréről szinte minden akkor ismert és hozzáférhető történeti forráskiadványt. Pray helyezte először gondos mérlegelés alapján Szent Imre születési dátumát 1007-re és részletesen írt a Lysa Gora-i kolostorba került Szent Kereszt ereklyéről.

A Szent Kereszt Apátság kerengőjét 2002 óta díszíti egy magyar-lengyel kétnyelvű márvány emléktábla, a következő szöveggel: „A Lengyelország és Magyarország közötti ezeréves barátság, a közös királyok, lengyel és magyar katolikus egyház, kivált a bencés apátságok kapcsolatainak emlékére, Szent Imre és a két nép barátságát megteremtő ősök tiszteletére.” A márványtábla másolata Budapesten, a Villányi úti Szent Imre-templomban található.

Az alapítás milleneumi ünnepén, 2006-ban Erdő Péter bíboros oltárt szentelt fel Szent Imre tiszteletére.